

Наставно-научном већу Факултета за примењену екологију "Футура"

На 2. седници Наставно-научног већа Факултета за примењену екологију Футура, одржаној 02.11.2010. године, одређени смо у Комисију за писање извештаја о урађеном мастер раду кандидата **Месуда Аџемовића**, проф. из Београда, под насловом **"Еколошко-економски инструменти у заштити животне средине"**. Завршени рад кандидата предат је на преглед у току шк.2009/2010. године. Пошто смо прегледали рад, подносимо Наставно-научном већу Факултета следећи

ИЗВЕШТАЈ

Дипломски мастер рад кандидата Месуда Аџемовића под насловом **"Еколошко-економски инструменти у заштити животне средине"** изложен је на 84 стране, има две табеле, једну слику и један графикон. Рад је подељен у три поглавља: Економски инструменти, Еколошко-економски инструменти у заштити животне средине у Србији и Еколошка економија. Рад садржи још: увод, закључак и литературу са 13 библиографских навода, као и ширу литературу са 15 библиографских навода.

Кандидат у **првом поглављу** дефинише могућу примену економских инструмената, кроз оквире и циљеве за њихово увођење, утврђује поље деловања и моделе функционисања, али и указује на нужност интеграције са секторским политикама, као и на нужност сагледавања економских и дистрибутивних консеквенци. У овом делу рада кандидат разматра општи приступ али и теоријске аспекте заштите животне средине, даје опште карактеристике основних врста и типова економских инструмената, наглашава нужност „озелењавања“ економије и „зелене“ пореске реформе, разобличава замршени чвор „интернализације екстерналија“ и класификује и карактерише еколошке порезе.

Кандидат указује да се о имплементацији економских инструмената за животну средину не може расправљати ван социолошког контекста, и да је питање загађења животне средине од стране јавних, државних и комуналних предузећа из сектора енергетике, рударства, саобраћаја, водoprивреде, хемијске индустрије, производње хране... неминовно политичко питање. Кандидат показује аналитику широког гледања на овај индикатор напретку у постизању еколошке економије и одрживог развоја, како на регионалном, тако и на националном нивоу.

У **другом поглављу** кандидат се бави еколошко-економским инструментима у заштити животне средине у Србији и уско повезује економски контекст и животну средину и наглашава значај употребе економских инструмената у еколошкој програмској политици. Посебну пажњу кандидат посвећује примени економских инструмената у вези са саобраћајем, управљању отпадом, управљању водом и отпадним водама, накнадама за управљање природним ресурсима, али и неким кључним елементима еко-политике, као што су: примена кохерентне еколошке политике, спровођење принципа „загађивач плаћа“, рокови за усаглашавање за велике загађиваче, ревизија еколошких програма, интеграција политике животне средине у друге секторске политике, итд.

Кандидат наглашава потребу за детаљном ревизијом важнијих постојећих традиционалних регулаторних и економских инструмената за заштиту животне средине, у погледу утврђивања њиховог актуелног еколошког и економског утицаја, као и испитивање садржаје за комплементарну употребу економских инструмената и традиционалне регулативе за смањење загађења, и констатује да су и економски и регулаторни инструменти у области заштите животне средине и даље слаби. Не само да је износ накнада и пореза веома низак, већ је и њихова покривеност веома ограничена.

У **трећем поглављу** кандидат се бави, из угла Еколошке економије, појмом и врстама загађења, ефикасним нивоом загађења, мерама за сузбијање и контролу загађења, као и о тржишним мерама за контролу загађења-кроз порезе, субвенције и систем трансферабилних дозвола.

Кандидат констатује да у основи концепта економске ефикасности лежи *Паретоова оптималност*, тј. Захтев за таквим распоредом ресурса, при ком ни један економски субјекат не може побољшати своје благостање, а да се при том не погорша благостање неког другог. Сматра се да је одређена алокација ресурса неефикасна, ако постоји могућност њеног побољшања, тј. Приближавања Паретоовом оптимуму. Постојеће технологије, колико год да минимизирају загађења, ипак их неумитно и стварају. Принципи физике указују да је маса неуништива, тј. Све што произведемо на Земљи, мора се на овај, или онај начин поново вратити планети, што значи да је загађење неминовна последица економске активности.

* * *

Кандидат закључује да *еколошки дуг мора бити подмирен, а фискална политика и политика заштите животне средине морају да буду комплементарне. Екстерналије су биле и остале осетљиво поље регулације сваке друштвене заједнице, државе, регионалних и међународних асоцијација и организација. Накнадама, као ефикасним еколошко-економским инструментима, се практично супституише еколошка штета, јер се она у реалним околностима може добрим делом надокнадити из накнада. Један од најважниих принципа у међународном праву - *restitutio in integrum* показао се веома примењивим у области заштите животне средине, јер се накнадама врши супституција еколошке штете, и очекује да ће пуни ефекат њихове примене допринети враћању у пређашње стање. Закон о заштити животне средине из 2009. године дао је правни основ за примену принципа „загађивач плаћа“. Забележен је напредак у коришћењу економских инструмената за пребацивање спољних трошкова на унутрашње, а трошкови су узроковани потрошњом по домаћинствима и пословним активностима. Генерално, и економски и регулаторни инструменти у области заштите животне средине, су и даље слаби. Не само да је износ накнада и пореза веома низак, већ је и њихова покривеност веома ограничена.*

Кандидат, на крају, закључује да *када се загађења не распростиру униформно, ни униформни стандарди ни мере не гарантују ефикасност*. Шта више, чак и када примена одређеног инструмента доведе до изједначавања граничних трошкова сузбијања загађења по свим загађивачима, што се сматра потребним условом ефикасности, до ефикасног решења не мора доћи, јер гранични износ штете може бити различит од места до места. То још једном указује на комплексност проблематике економског инструментаријума намењеног сузбијању загађења.

ЗАКЉУЧАК

На основу изложеног Комисија констатује да се кандидат Месуд Аџемовић, избором теме свог дипломског мастер рада, определио за веома значајну и актуелну тему, с обзиром да одговор на питање економских инструмената у заштити, очувању и унапређењу животне средине чини корак ка новој економији ресурса и ефикасном еколошком менаџменту. Кандидат је показао примерено знање из ове области и умеће да сагледа целокупан интегрални простор за деловање еколошко-економских инструмената у заштити животне средине. Овај рад може послужити и као едукативни водич за разумевање функционисања еколошко-економских инструмената у заштити животне средине.

Из наведених разлога Комисија сматра да је кандидат успешно обрадио изабрану тему и да сам рад, поред стручног, има и едукативни значај, те предлаже Наставно-научном већу Факултета за примењену екологију "Футура" да прихвати дипломски мастер рад кандидата **Месуда Аџемовића** под насловом "Еколошко- економски инструменти у заштити животне средине" и одобри његову одбрану.

У Београду, 15.11.2010. године

КОМИСИЈА:

Проф. др Јордан Алексић

Проф. др Лидија Амиџић

Доц. др Бранимир Јовановић